

NOVICE ITR

Ljubljana, 16.6.2010

Odobritev GSO v rokah EU, gojenje v rokah držav članic?

Evropska komisija je očitno dokončala dolgo pričakovane nove predpise za odobritev in gojenje gensko spremenjenih rastlin. 13. julija 2010 je predvideno glasovanje o predlogih, ki jih je pripravil komisar za varstvo potrošnikov John Dalli.

V skladu s tem predlogom bi se države članice EU v prihodnje same odločale, ali bodo dovolile gojenje na ravni EU odobrenih gensko spremenjenih rastlin v svoji državi. Da bi se izognili dolgotrajnim postopkom spremembe veljavnih predpisov, želi Komisija čim hitrejši sprejem novih smernic glede soobstoja GSO, saj bi države kasneje lahko sprejele zelo stroge predpise glede gojenja GS rastlin, ki bi onemogočali rabo v kmetijstvu. Na ta način bi lahko posamezne države narekovale, na primer, da mora biti razdalja med polji s konvencionalnimi pridelki in polji z GS rastlinami večja od deset ali več kilometrov.

V drugem koraku bi se morali sedanji predpisi spremeniti tako, da bi se lahko države sklicevale na "socialno-ekonomske kriterije", če bi želele sprejeti regionalno prepoved gojenja. Ker morajo takšno spremembo države članice in parlament EU potrditi z večino, lahko traja do dve leti, preden bi nova pravila začela veljati.

Vendar pa se za nacionalne prepovedi gojenja države praviloma ne bi mogle sklicevati na nevarnosti za okolje ali zdravje. V drugačnem primeru bi bila ogrožena verodostojnost postopka odobritve na ravni celotne EU, saj velja, da je možno GSO odobriti šele potem, ko je bila njegova varnost potrjena v skladu s trenutnim znanstvenim poznavanjem stanja.

Ločevanje vladnih organov za odobritev ter za gojenje: konec političnih blokad?

Usmeritev za ločevanje organov odločanja med Evropsko komisijo in posameznimi državami članicami glede GS rastlin je v grobem dal že predsednik Komisije Barroso pred svojo ponovno izvolitvijo lansko jesen. Pred tem, poleti 2009, je več držav članic, vključno z Nizozemsko in Avstrijo, pripravilo podoben predlog za razpravo v Svetu ministrov EU za okolje. S tem naj bi odpravili politično blokado, ki preprečuje jasne in za javnost razumljive odločitve.

Svet ministrov pri glasovanjih o odobritvi GS rastlin in iz njih narejenih živil in krme že vrsto let ni dosegel velike večine, ki je potrebna za sprejem odločitve. V takem primeru pogodbe EU določajo, da odločitev nato sprejme Evropska komisija, na podlagi znanstvenih ocen varnosti Evropske agencije za varnost hrane (EFSA). V primeru koruze MON810 so nekatere države, kot npr. Nemčija in Francija, prepovedale gojenje GS rastlin, ki so bile odobrene s strani EU, sklicujoč se na zaščitno klavzulo v predpisih EU. Politična utemeljitev prepovedi gojenja je bila do sedaj nedopustna.

Različne reakcije: od dvomov do previdne podpore

Predlogi Komisije za nove predpise so povzročili različne odzive. "Predlogi so pravno dvomljivi, so v nasprotju s skupnim trgom in bodo poglobili nesoglasja med državami članicami" je zapisala tiskovna agencija Reuters, ki navaja opazovalca v Bruslju. Poleg tega nacionalne prepovedi niso združljive z mednarodnimi pogodbami o svetovni trgovini.

Predstavniki za tisk družbe BayerCropScience (največje evropske multinacionalke, ki razvija GS rastline) je izrazil podporo „cilju, da lahko vse države članice same odločajo o gojenju GSO“, a hkrati kritiziral načrt Komisije zaradi sprememb obstoječih pravnih okvirjev in s tem možnosti dolgotrajnih konfliktov.

Organizacija za varstvo okolja Friends of the Earth je izrazila "previdno podporo", predvsem zato, ker bi države članice v prihodnosti imele pravico, da vzpostavijo oziroma postanejo "območja brez genske tehnologije". Hkrati je bila kritična do namer glede pospešitev postopkov odobritve in podeljevanja odobritev.

Naše mnenje

Na Inštitutu za trajnostni razvoj menimo, da je nacionalna suverenost glede odločanja o gojenju GS rastlin vsekakor nujna. Vendar pa je nedopustno, da bi ob tem ohranili sedanje neustrezno stanje glede ocenjevanja "varnosti" GS rastlin, kot trenutno velja na EFSA. Še zlasti nedopustno je, da le-to temelji na podatkih proizvajalcev in ne na neodvisnih in metodološko ustreznih študijah.